

РЕЦЕНЗІЇ

DOI 10.31499/2618-0715.1(12).2024.305409

**НОВІ ТЕХНОЛОГІЇ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ З ЛІТНІМИ ЛЮДЬМИ
(рецензія на монографію А. Каркача та Т. Семігіної
«Цифрова компетентність людей літнього віку»)**

Каркач, А., Семігіна, Т. Цифрова компетентність людей літнього віку.
Таллінн: Teadmus, 2024, 322 с.

Кочубей Тетяна, докторка педагогічних наук, професорка, професорка кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини.

ORCID: 0000-0002-9104-8442

E-mail: udpu_tania@ukr.net

У монографії проаналізовано специфіку формування цифрової компетентності літніх людей в умовах університету третього віку територіального центру соціального обслуговування Розкрито зміст роботи з формування та апробації експериментальної програми у територіальному центрі соціального обслуговування (надання соціальних послуг) управління соціального захисту населення Подільської районної у м. Полтаві Ради; наведено дані, що засвідчують ефективність цієї програми, яка може бути впроваджена в університетах третього віку. Видання призначене для практиків соціальної роботи, аспірантів та викладачів соціальної роботи.

Ключові слова: цифрові компетентності, літні люди, соціальна робота, університет третього віку, соціальна освіта.

**NEW TECHNOLOGIES OF SOCIAL WORK WITH THE ELDERLY
(review of the monograph by A. Karkach and T. Semigina
«Digital competence of older people»)**

Kochubei Tetiana, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Professor of the Department of Social Pedagogy and Social Work, Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University

ORCID 0000-0002-9104-8442

E-mail: udpu_tania@ukr.net

The monograph analyzes the specifics of the formation of digital competence of the elderly in the conditions of the university of the third age of the territorial center of social service. The content of the work on the formation and approval of the experimental program in the territorial center of social service (provision of social services) of the social protection department of the Podilska district in the city of Poltava Rada is disclosed; data proving the effectiveness of this program, which can be implemented in universities of the third age, are given. The publication is intended for practitioners of social work, graduate students and teachers of social work.

Keywords: digital competences, elderly people, social work, university of the third age, social education.

Соціальна робота за своїм покликанням – це діяльність, що має на меті протидію соціальній несправедливості та соціальній нерівності. Професійний розвиток соціальної роботи, розширення її рольового та методологічного репертуару подекуди зумовлені потребою знайти відповідь на нові суспільні виклики.

Одним з таких викликів можемо вважати нестримну цифровізацію, у тому числі цифровізацію послуг. Це породжує цифрові розриви та цифрову нерівність, яка, даними досліджень [2; 3], значною мірою стосується людей похилого віку.

Саме тому нове видання Андрія Каркача та Тетяни Семигіної «Цифрова компетентність людей похилого віку» [1] відзначається винятковою актуальністю. Авторами уточнено, систематизовано й доповнено визначення і структуру цифрової компетентності людей літнього віку. Цифрова компетентність розглядається ними як здатність та навички людей літнього віку до ефективного використання цифрових технологій та ресурсів, які адаптовані до їхніх потреб та особливостей.

У монографії слушно наголошується, що «проблема цифрової нерівності сама по собі цікава для рефлексії соціальної роботи, оскільки вона знаходиться на стику інтересів соціології, соціальної філософії, інформатики, епістемології, і, безперечно, технологій соціальної роботи». Власне, для соціальної роботи значну цікавість становить обґрунтований авторами зв'язок між адаптивною соціалізацією у посттрудоному періоді життя з формуванням і розвитком цифрової компетентності людей літнього віку.

Заслуговує на увагу розроблена загальна модель проектування геронтоосвітньої програми для університету третього віку з урахуванням теоретико-прикладних концепцій, яка може бути представлена у вигляді певних елементів системи і включає в себе такі блоки як: вимоги, процес і результат, а також розроблену програму підвищення цифрової компетентності з урахуванням специфіки університету третього віку територіального центру та узагальнену блочно-модульну структуру змісту навчання літніх осіб в університеті третього віку територіального центру соціального обслуговування (надання соціальних послуг).

Монографія містить програму формування цифрової компетентності слухачів університету третього віку, яка пройшла апробацію на базі територіального центру, опис специфіки її впровадження на онлайн платформі Moodle. У виданні описано роль соціальних працівників, які займаються впровадженням цієї програми (автори дефініціюють їх як «герагогів»).

Результати апробації експериментальної програми засвідчують, що цифрові технології стають важливим інструментом для літніх людей, підтримуючи активність, соціальні зв'язки та доступ до інформації та послуг, вказуючи на готовність до адаптації та розвитку компетентностей в цифровому просторі. Тому ця програма заслуговує на популяризацію, а також широке використання в інших університетах третього віку.

Цінною частиною видання є підрозділ 3.3, в якому окреслено авторське бачення перспективи розвитку підходів до формування цифрових компетентностей задля подолання цифрової нерівності літніх людей. Тут, зокрема, вміщено рекомендації соціальним працівникам щодо розвитку цифрових компетентностей літніх людей як складової цифрової ресоціалізації, а саме:

1. Створення зручного для користувачів цифрового геронтоосвітнього середовища Університету третього віку.
2. Наснаження слухачів літнього віку на отримання необхідних для їх подальшого життя цифрових знань, навичок самостійного пізнання і розвитку.
3. Мотивація літніх слухачів та соціальних працівників до співпраці в цифровому геронтоосвітньому середовищі у контексті ресоціалізації.
4. Формування установки соціальних працівників-герагогів на розширення

власної цифрової грамотності та вдосконалення своїх професійних цифрових компетентностей.

Ознайомлення з монографією А. Каркача та Т. Семігіної дає поштовх до обмірковування зв'язків цифрових компетентностей та соціальної роботи з людьми літнього віку у найближчому майбутньому.

З одного боку, йдеться про навчання, яке може бути як індивідуальним, так і комплексним. У кожному разі має бути частиною більш широкого процесу соціальної адаптації та ресоціалізації людей літнього віку. При цьому соціальні працівники мають створювати безпечне та інклюзивне середовище для опанування та використання цифрових технологій. Це допоможе позитивним змінам у житті людей літнього віку, впровадженню політики активного старіння.

З іншого боку, потрібна інтеграція цифрових технологій у традиційні форми соціальної роботи. Цифрові технології можна використовувати для підвищення ефективності традиційних форм соціальної роботи, таких як консультування, групова робота тощо. Це допоможе зробити соціальну роботу більш доступною та ефективною для людей літнього віку.

Впровадження цих підходів сприятиме подоланню цифрової нерівності та забезпечить людям похилого віку рівні можливості для активного та повноцінного життя у цифровому світі. Рецензоване видання наразі виступає своєрідним стимулом для такої трансформації, порушуючи питання про необхідність актуалізації підготовки соціальних працівників з урахуванням технологічних змін.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Каркач А., Семігіна, Т. Цифрова компетентність людей літнього віку. Tallinn: Teadmus, 2024. 322 с. Доступно з: <https://bit.ly/48eHGdt>
2. Friemel T. N. The digital divide has grown old: Determinants of a digital divide among seniors. *New Media & Society*. 2016. Vol. 18(2). P. 313–331.
3. Semigina T., Karkach, A. The elderly care, active ageing and geragogy: could they co-exist in Ukraine and how? *Репрезентація освітніх досягнень, мас-медіа та роль філології у сучасній системі наук*. Вінниця: Європейська наукова платформа, 2022. С. 62–84.

REFERENCES

1. Karkach, A. & Semigina, T. (2024). *Tsyfrova kompetentnist' lyudey litn'oho viku*. Tallinn: Teadmus. Retrieved from: <https://bit.ly/48eHGdt>
2. Friemel, T. N. (2016). The digital divide has grown old: Determinants of a digital divide among seniors. *New Media & Society*, 18(2), 313–331.
3. Semigina, T., Karkach, A. (2022). The elderly care, active ageing and geragogy: could they co-exist in Ukraine and how? *Representation of educational achievements, mass media and the role of philology in the modern system of sciences* (pp. 62–84). Vinnytsia: European Scientific Platform.